

Asia: OKM/37/040/2018

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö Taiteilija-allianssi Suomeen -selvityksestä

Kysymykset

1. Miten arvioitte selvityksen tuloksia ja ehdotuksia yleisesti?

Olisi ollut toivottavaa, että sekä selvityksessä että kokeilussa olisi huomioitu myös musiikintekijät yhtenä erityisammattiryhmänä. Myös musiikintekijät tarvitsevat ammatillisen, taloudellisen ja sosiaalisen turvaverkon, muutoin olemme edelleen sosiaaliturvan suhteen lainsuojattoman asemassa.

Musiikintekijöiden ammatillisuus voitaisiin määritellä samaksi ajaksi kuin muusikoiden osalta. Vertailumääränä voisi olla Teoston jäsenyys/asiakkuus ja/tai tekijäjärjestön jäsenyys.

Muu kuin ammattiin suoraan liittyvä työ pitäisi myös ottaa huomioon ns. allianssin aikapankissa. Tämän selvityksen ehdotus sotii itsensätyöllistäjien ansaintalogiikkaa vastaan ja rajoittaa työn vastaanottamista silloin, kun se olisi motivoitua, vaikei suoraan omaa alaa olisikaan.

Perusajatus vakinaisesti työllistettyjen ja freelancer-kentän välisen kuilun pienentämiseksi on hyvä.

Pohjoismainen referenssi on luonteva lähtökohta. Ajatus on kokeilla ammatillisen, taloudellisen ja sosiaalisen turvaverkon luomista allianssiyhtiön tarjoaman työsuhteen muodossa. Allianssi tarjoaa mahdollisuuden toimia taiteilijana työttömyyden sijaan ammattitaidon kehittämisen, mentoroinnin ja aktiivisen työnhaun sekä apurahojen haun muodossa. Tämä on ajatuksena mielenkiintoinen tässä syntyvästä verkostosta ja yhteisöstä kumpuavan energian ja aktiivisuuden hyödyntämistä. Ajatuksen onnistumista määrittää vahvasti kaksi asiaa: ryhmädynamiikka sekä ryhmän toiminnan johtaminen. Pidämme tärkeänä näihin asioihin perehtymistä, kun allianssiin valitaan osallistuvia taiteilijoita, toimitusjohtajaa ja muita toimihenkilöitä.

Epäselväksi jää, mitä tapahtuu, jos taiteilija ei työllisty asetettujen tavoitteiden mukaisesti (noin puolet vuodesta). Irtisanotaanko taiteilija allianssista tässä tilanteessa? Jos allianssisuhde lopetetaan taiteilijan kanssa kesken kokeilun, otetaanko hänen tilalleen joku toinen?

Hieman epäselväksi jää myös termien ”allianssityö”, ”allianssikuukaudet” ja ”allianssiin valitun määräaikainen työsuhde” väliset suhteet: ”Kokeiluvaiheessa allianssiin valitun määräaikainen työsuhde on niiden kuukausien mittainen, jotka asianomainen saa allianssityötä. Asianomainen ilmoittaa, milloin hän saadun ulkopuolisen työn johdosta ei käytä allianssikuukausia ja milloin hän palaa niitä käyttämään myöhemmin”.

2. Miten arvioitte allianssin työsuhdetta, työntekijäasemaa ja työnantaja-asemaa?

Allianssin hallinto tulee olemaan työlästä, ja siihen tulee varautua toimihenkilöitä rekryttäessä. Sama koskee työajan ja esimerkiksi vuosilomaetuuksien hallinnointia. Lopulta kokeilu ja käytäntö tulee näyttämään, kumpi malli on toimivampi, määräaikainen vai toistaiseksi voimassaoleva työsopimus.

3. Miten arvioitte allianssitaiteilijoiden valintaa, työn tekemistä ja työsuhteen päättämistä?

Valintakriteerit ovat selkeät, mutta toisaalta käytäntö tulee vielä osoittamaan niiden säätötarvetta.

Korostamme edelleen, että jo kokeiluvaiheessa olisi hyvä olla mukana musiikintekijöitä – säveltäjiä ja sanoittajia, jotka eivät työskentele työsuhteisesti, eivätkä ole yrittäjiä. He saavat tekijänoikeuskorvauksia ja joissakin tapauksissa lisäansioita esimerkiksi keikkailusta, studiotuotantotyöstä ja/tai opettamisesta.

Muusikoiden osalta pidämme turhan pitkänä aikana vaatimusta 10 vuoden ammattilaisuudesta. Koemme tämän syrjivän nuorempia ammattilaisia.

4. Miten arvioitte allianssin suhdetta eläke-, sosiaali- ja työttömyysturvaan sekä verotukseen?

Allianssin toiminnan suunnittelussa on huomioitu oikealla tavalla kysymyksessä mainitut erittäin tärkeät asiat.

5. Miten arvioitte allianssin vaikutuksia työmarkkinoihin sekä yritysten väliseen kilpailuun?

Toimintaa ohjattaessa ja johdettaessa on oltava tarkkana tämän selvityksessä mainitun periaatteen kanssa: ”Allianssin tarkoituksena ei ole häiritä työmarkkinoita eikä heikentää allianssissa työskentelevien mahdollisuutta saada markkinoita vastaavaa palkkaa työstään allianssin ulkopuolella”. Vaarana on, että allianssiin valikoituneista taiteilijoista syntyy erityisryhmä, johon suhtautuminen työmarkkinoilla on värittyntä sekä tämän kokeilun aikana että sen jälkeen.

Korostamme edelleen toiminnan johtamisen merkitystä. Johtaminen ei saa jäädä pelkästään hallinnoinniksi, vaan siinä tulee olla mukana vahvaa näkemyksellisyyttä ja alan tuntemusta.

6. Miten arvioitte allianssin rahoitusta?

On oikein, että allianssin rahoituksen pääosa tulee muualta kuin esittävän taiteen perusrahoituksesta. Selvityksen mukaan järjestelmän kustannukset ovat vaihtoehtokustannuksia, joita freelancer-valtaisella alalla syntyy taiteilijoiden työttömyysjaksoista. Tosiasiassa kaikki freelancer-taiteilijat eivät kuitenkaan ilmoittaudu työttömiksi työllistymistensä välisinä aikoina. Sinänsä tämä vaihtoehtoisuus ei siis ole aivan vedenpitävää. Vai sisältyykö valittavien taiteilijoiden valintakriteereihin se, että heidän on pitänyt ennen kokeilua olla aktiivisia työttömäksi ilmoittautuneita?

7. Miten arvioitte kokeilua, sen mahdollista laajentamista muihin taiteen ammattialoihin ja edellytyksiä pysyväksi järjestelmäksi?

Viimeistään kokeilun jatkossa ja laajentamisessa edellytämme, että mukaan otetaan myös musiikintekijät. Korostamme, että selvityksessä käytetty termi ”säveltäjä” on meidän näkökulmastamme kapea, koska se jättää ulkopuolelle ammattimaisesti toimivat sanoittajat. Suosittelemme siis yleisemmän musiikintekijä-termin käyttämistä joko säveltäjä-termin lisäksi tai yksistään käytettynä.

Mielestämme yksikin allianssi voisi jatkossa riittää, jos myös tekijänoikeustulot huomioitaisiin työssäoloehdotta määriteltäessä.

8. Miten arvioitte allianssin suhdetta perustuslaissa säädettyyn yhdenvertaisuuteen sekä eri työntekemisen muotojen ja alojen tasapuolisuuteen?

Yhdenvertaisuuden toteutuminen on hyvin herkkä aihe. Koemme sen toteutuvan vain, jos mukana on luovilta aloilta myös sisällöntuottajat. Heidän kohdallaan ratkaisujen löytyminen on ehkä vielä haasteellisempaa kuin esiintyvien taiteilijoiden kohdalla, ja siksi esitämme, että musiikintekijät olisivat tässä kokeilussa mukana mahdollisimman pian. Olemme käytettävissä tämän asian edistämässä ja kipukohtien sekä ratkaisujen löytämisessä.

9. Mitä muita huomioita teillä on?

Kannatamme lämpimästi tätä allianssikokeilua. Olennaista on reaaliaikainen reagointi ja raportointi sekä toiminnan johtaminen ja ohjaaminen viisaasti. Kokeilun tulee tähdätä laajapohjaiseen toteuttamiseen jatkossa. Toisaalta on arvokasta arvioida kokeilun jälkeen myös se, onko allianssi ylipäätään oikea tapa ratkaista määriteltyjä ongelmia.

Toivonen Aku
Suomen Musiikintekijät ry - Aku Toivonen, toiminnanjohtaja